

(המשך מעמוד 61)

בוקר טוב, הוא ממלמל וחולף בריצה להדר אחר. ארנה ממשיכה. אני זוכרת שנורא רצינו שיתקיפו אותנו. את יודעת מה זה להתאמן כל השנים ושלא יתקיפו אותך בסוף? האמת? יכלו להשמיר אותנו כהרף עין, לוא רק רצו. מה היינו, נסך הכל? קומץ נערים ונערות! ומה, הערבים מסכיב לא ירעו שיש בכפר רק ילדים? אם רק רצו, יכלו להשמיר אותנו! היא מספרת כי עלתה למישלט

הקטנה, שעורר עניין רב בהופעתו בתוכנית זה הזמן בטלוויזיה. ז'ול מטרב להתייחס לתוכנית הטלוויזיה. הוא חושב שהוא היה לחוף, גרוע, לא אמר מה שהיה צריך להגיד, ויודע שלא היה במיטבו. נעזוב את זה, הוא מבקש והולך להכין עוד קפה תורכי. כשהוא חוזר הוא מתיישב, מקשיב לדברי אמו בעניין, כאילו הוא שומע אותם בפעם הראשונה. ז'ול הוא יפה כמו שחזקן קולנוע צריך להיות יפה. יש לו הופעה

למיפלגה והחלה בפעילות הרפתקנית של הרבקה כרוזים. על מה מחו או בכרוזים של שנות החמישים המקודמת? לא נמכרו את ישראל ברולארים, זה היה המוטו, מספרת ארנה ועיניה נוצצות, כאילו לא חלפו שלושים ישלוש שנים מאז. **רומן ואיומי-רצח** **יצד הגיבה אחרי הוועידה ה-20 של המיפלגה הקומוניסטית**

כאן מתערב בשיחה ז'ול ואומר: "אמא, את רוצה להגיד לי שהתאהבת בו מבט ראשון, בלי בעיות?" התאהבתי בו מהפעם הראשונה שנכנסתי איתו למיטה, אם אתה דווקא רוצה לדעת, היא עונה לו בהתרה, והוא נבוכ משהו. "קשה להסביר אבל לי זה היה טיבעי לגמרי. אולי מפני שהייתי כל הזמן בין יהודים וערבים. סאליבה היה גבר מקסים, ז'ולמיר אהבתי שחורים. כך שלא היה לי בעיה להכנס איתו למיטה וזהו זה."

בני מישפחת מרחאמיס בחרו בדרך הפשוטה: לא יהודים, לא ערבים, לא מוסלמים, לא נוצרים, לא קומוניסטים, אלא אנארכיסטים

וראתה כיצד מגרשים את התושבים הערביים. השאלה שמתבקשת היא, האם אז, ב-1947, גירוש התושבים הערביים לא נראה טיבעי וצודק, במילהמת קיום על הארץ הוזה? ארנה משיבה מיד בלא ולא: "הייתי בשומר הצעיר", היא אומרת, "והשומר הצעיר צידד במדינה רר לאומית. בכך שמן היתה אווירה מגנטיסטית לא היתה עוינות צבאית, לא מצידנו ולא מצידם. הרי אם הם היו צמאידם, כפי שמנסים להציג אותם, יכלו להשמיר אותנו, לא?"

כרוזימטי, נוכחות חזקה מאוד. כשהוא מדבר, הוא נשמע ביישךמשהו. הוא רק הראשון במיתקפה שלמה שעומדת לנחות עלינו. מיתקפת גברים יפייטואר בני השבט האמיס-מר, יפהיים, גבריים ומיוחדים במינם. הבא אחריו הוא ספרטאקוס, המכונה בקיצור ספרטק. הוא נכנס לחדר. פניו שחומות, חזקות הבעה, לבוש במגפיעור ובמעיל תואם. שיערו שחור, ארוך. כבר במישפט הראשון הוא יורד עלינו: "קפה נמס כחלב, אולי?" הוא שואל ומתעלם לחלוטין מכך שאנחנו לוגמות בהנאה את הקפה התורכי.

הסובייטית, שבה גילה חרושצ'וב כי סטלין היה, בעצם, מיפלגת? ארנה אינה זוכרת. "מה שהעסיק אותי אז היתה בעיית החיים האמיתיים, לא זוכרת טראומה ולא רוצה להמציא עכשיו כזאת. אני זוכרת מאבק לאחווה יהודית-ערבית, עם התיקוה הגדולה שתתרחש המהפכה ושכולנו נחיה בשלום ביחה. אני זוכרת שבכיתי כשסטלין מת, לא זוכרת טראומה בעיקבות הדהיסטליניזציה". 1951 היא פוטר מהעבודתה כמורה בכיתהספר במוסר של קריית יערים. בעיקבות הקמת ועדיי-שלום

האילווצים באו אחר-כך. האילווצים הם שמכתיבים לך את אורח-החיים. אילמלא האילווצים, לא היו כל בעיות". סכר — אני אומרת ומפגינה ליברליות — להיכנס איתו למיטה; אבל להתחתן איתו? ללכת נגד המישפחה, החברה, המוסכמות? איך עוברים שלב כליכך מכריע, מה דוחף כדאדם לבעוט בכל מה שתונן עליו, ככל עברו, וללכת על הקיצוני ביותר? ארנה מהרהרת משהו לפני היא עונה: "אני את חיי חייתי, והתחיל רומן רציני. אז התחילו החגיגות וההשמצות ועוד איזה השמצות! הם התגוררו בתקופה ההיא ביפו הערבית, והרומן שלהם חולל סערה."

ספרטק נולד בחיפה, ז'ול בנצרת. אמם מספרת כי ז'ול נולד בימים סוערים מאוד. "תורש מאי הידוע של שנת 58, היא קוראת לזה. סאליבה האמיס היה בבית-סוהר, נצרת תססה וגעשה. כשעזבתי את בית-החולים היה צריך לתת שם לילד, סאליבה היה בבית-סוהר והחלטתי לקרוא לילד ספוטניק, ואו כתבו באחד העיתונים על הספוטניק הישראלי. כשז'ול היה בן שמונה ימים, הוא ערך את הביקור הראשון שלו אצל אביו בכלא דמון. באותה התקופה בדיוק נפטר ז'וליו קירי, אז החלטנו לקרוא לילד על שמו. סאליבה השתחרר אחרי מאה ימים".

ז'ול ובתי-דודתי ליהי חנוך. אמא, את התאהבת בו מהמבט הראשון?

יש לי איוו תחושה, כי השנים השפיעו על היכרון של ארנה מר. הרי גם הוריי הם בני גילה, גם הם לחמו באותה מילחמה, ומהם שמעתי סיפורים אחרים. אני שואלת את ארנה: תחושת הכאב על גירוש התושבים הערביים היתה נחלתך הפרטית, או שזו היתה התחושה של האחרים, שנעשה פה אי-צדק, ולא צריך לגרש את התושבים? אני לא יכולה להגיד שכולם היו נגד הגירוש. אבל אני לא זוכרת שהיתה עוינות, להיפך. אני זוכרת שחשנו רחמים. אני זוכרת, שכשעברנו ברמלה, כל הגופות של הערבים היו עריין כרחובות."

הערותיו הציניות ליוו אחר-כך את משך כל הפגישה. את אמו זה הרגיו מפעם לפעם. הוא הצטרף לשולחן, הקשיב לדבריה, ירד עליה מרי פעם אך האהבה הגדולה שהוא רחש אליה כולטת מבין המישפטים העוקצניים. ספרטק בן 30 הוא היילד הערבייהורי, שבגיל 3 רואיין עלידי עיתונאי ממערב, שכתב בעיתון: "שאלתי את היילד מה שלומך, והוא ענה לי טוב (בבית דגוש)". אחרי 1948 נסעה ארנה, כמו כל יפיהנפש, ללמוד בירושלים. היא למדה בסמינר בית-הכרם. אך משהו הזיק לה, היא חיפשה דרך להתקשר עם המיפלגה הקומוניסטית. היא זוכרת שהיתה ועידת איחוד יהודית-ערבית בחיפה. היא כתבה מיכתב למיפלגה הקומוניסטית בתל-אביב ולא קיבלה תשובה. לפרנסתה עבדה כמעבירה של דידייטי לסדום. בסדום קישר אותה משהו למיפלגה הקומוניסטית, והיא קיבלה קומוניקט וילנסקה ושמואל מיקוניס. כשעלתה לירושלים, התקבלה

יהודים-ערביים והתקשרות עם צעירים מאכרגוש, ומאו ועד היום, היא אומרת, "לא פסקו הפיטורין". בתקופה ההיא נערך הכירה את סאליבה האמיס, היום מראשי ר"ח ועיתונאי בכיר באל-איתיחאד, ביטאונה של ר"ח בערבית. אז הוא היה צעיר פעיל בתנועה הקומוניסטית וגבר פיהתואר. ארנה מסרבת לעשות עניין מהפגישת בנייהם. היא חוזרת ומרגישה כי לא נפלה על החברה הערבית מעולם אחר, אלא הכירה ערבים במיסגרת פעילותה במיפלגה. היא מרגישה, כי כל הזמן היא מיפגשים עם ערבים. אני מתעקשת שתספר לי: על פגישתה הראשונה עם סאליבה. כעלה-בנפרד מזה שמונה שנים. מה את עושה מזה עניין, זה היה חלק מהחיים שלי, להכיר ערבים. הכרתי אותו בנצרת, בקורס רעיוני של המיפלגה."

האם ההתנגדות היתה גם מצד החברה הערבית, או שרק החברה היהודית היא שהתנגדה לרומן בין הצעירה מראשפינה והצעיר מנצרת? ארנה מביטה בי כאילו נפלת מהירח: "הרי החברה הערבית החביאה אותי, כי היו יהודים שאיימו להרוג אותי. אז איך את שואלת שאלה כזו? לא רק החברה היהודית עשתה לי בעיות. גם המישלט הצבאי עשה צרות. המושל הצבאי היה מראשפינה, והוא החליט שאני לא אגור בנצרת, ולא נתן לי רישיון לגור בנצרת. אז כבר היו הילדים. אחר-כך הוא היה מדבר איתי ומפיץ שמעות בין הערבים שאני סוכנת של המישלט הצבאי." על ארנה מר שמעתי לראשונה מפי ליהי חנוך, חברתי, שסיפרה לי על דורתה המיוחדת במינה, הנשואה לערבי, ועל שלושת בניה. כשאנו מדברות על אותה תקופה סוערת, שבה פרח העלה הרומן בין ארנה מר וסאליבה האמיס, אני נזכרת כי ליהי סיפרה את הסיפור בלא מעט שמץ של גאווה. אך השאלה המתבקשת היא, כיצד הגיבה המישפחה, מישפחת מר מראש פינה, מישפחה המושרשת עמוק בישוב הערבי. כיצד הגיבה מישפחתו של הפרופסור מר כשארנה, הבת האמצעית, נישאה לערבי?

השמות של ילדי מרחאמיס אינם שיגרתיים. ז'ול, ששינה בשלב מאוחר יותר את שמו לז'וליאנו, ספרטקוס כשמו של גיבור מרד-העבדים ברומי ואביר, על שם סיפרו של קרלוס פראסט, אביר התיקווה. השמות לא היו הבעיה היחידה שילדי מרחאמיס נאלצו להתמודד איתה. כשבגר החליט ז'ול לקרוא לעצמו מר על שם מישפחתה, היהודי, של אמו. רומה כי את הסיבה הגרדי היטב כתשובתו לרם עברו, הוא ענה לעברון בשאלה - האם היית יושב פה ומראיין, אילו היה שימך האמיס? ז'ול מספר, כי השם מר פותר לו המון בעיות ביציאה ובכניסה לארץ. "עם השם האמיס", הוא אומר, "היו עוצרים אותי כל פעם". ספרטק נושא את שם אביו האמיס, והוא נעצר לרבריו, ככל פעם שהוא נכנס ויוצא מהארץ. רק אביר משמש בצירוף שני השמות מרחאמיס גם יחד. ארנה חיה בחברה ערבית בנצרת, האם חברת יהודים אינה חסרת לה? היא משיבה כי חברים יהודים הירבו לבקרה. אני שואלת אם בניה נימולו. ספרטק מציע לז'ול לפתוח את רוכסני המיכנסיים ולהוכיח לי.

להתחפש לפצצת-אטום **השאלה המתבקשת היא באיזה לאום בחרו לעצמם הבנים, ומהי דתם. ספארטק: אין לנו שום שייכות ללאום, דת או עדה. בעיקבות הלכטים שלנו הגענו לאבסטרקציה של מרע האנרכיה. אנחנו לא שייכים לארץ ישראל ולא למיורח הקרוב. היו לי לכטים עם מארכס, שעליו חניך אותנו אבי, מכיוון שמארכס הוא אנטי-אנארכיסט. אלה היו הלכטים הקשים ביותר שלי."** **האם אתה יהודי או ערבי, האם אתה קומוניסט?**

ילד כמו מלאך **אם להוריה של ארנה היה קשר עם הנכדים ספארטקוס, ז'ול ואביז, "לצעיר", אומרת ארנה, "אנא נפטר די מוקדם. אבל עד שנפטר היה לו קשר, והוקשר שלי עם המישפחה נמשך עד היום. רק השבוע היה פה ליהי עם אחותי, מיאה, ועם הנכדה מאיה."**

די-די-טי לסדום **שלב זה מצטרף לשולחן הצעיר שחולף קודם על פניו כרוזי סערה. והו ז'ול, בנה האמצעי של ארנה, המוכר יותר בשמו המלא: ז'וליאנו מר, שחקר-קולנוע המגלם את דמותו של איש המוסר ראויל, בסרט המתנפפת**